

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT«Avgang er også
inngang»

HAUK

DAGENS SUKK

Gode nyheter: Verden er bedre enn teoriene predikerer.

Tragisk allmenning?

Ingvild Almås

KRON OG
MYNT

Ja, så kan vi feire den første kvinnelige nobelprisvinneren i økonomi. En god nyhet. Og som om ikke dette var nok, bringer hennes forskning også en annen god nyhet: Ellinor Ostrom viser at den såkalte «allmenningens tragedie» ikke er så tragisk som teoriene foreskriver.

Ostrom er professor ved Indiana University i USA, og hun deler prisen med Olivier E. Williamson, professor ved Berkeley University, også i USA. Begge to har kommet med store bidrag innenfor temaet økonomisk styring. Ostroms hovedfokus har vært framskaffelse og bevaring av kollektive goder, som for eksempel et naturområde eller en jernbane.

Utfordringen knyttet til kollektive goder er følgende: Det som enkeltindivider ser som det beste valget for seg selv, er ikke alltid det beste for summen av de samme individene, det vil si for samfunnet. Hvis alle individene står fritt, vil de velge det de oppfatter som det beste for seg selv, men dette vil føre til en underproduksjon av kollektive goder – ifølge klassisk teori. Det er dette som refereres til som «allmenningens tragedie»: Det som er samfunnsmessig lønnsomt, er ikke det samme som det individene oppfatter som det mest lønnsomme. Rasjonelle individer vil dermed gi en situasjon som ikke er samfunnsøkonomisk optimal. Hvis en kunne koordinere individene, ville de alle kunne få det bedre. Dette er noen ganger blitt tatt til inntekt for at vi trenger mer styring i samfunnet.

Ellinor Ostrom har i denne sammenhengen kommet med en verdifull distinksjon. Hun tar ikke utgangspunkt i individer som kun handler ut ifra sin egeninteresse bare som rasjonelle aktører, men snarere som individuelle rasjonelle *egoistiske* aktører. Dette er et viktig poeng. En aktør kan være rasjonell selv om han tar hensyn til fellesskapet og andres ve og vel. Ostrom viser gjennom sine casestudier og eksperimenter at økonomisk styring i mange situasjoner ikke er nødvendig, fordi grupper av individer *selv* kommer fram til de gode fellesskapsløsningene – og dette er jo en god nyhet for verden.

Ostroms forskning er basert på en mengde studier av forvaltning av fiskeressurser, skoger, innsjøer, grunnvannsføremønstre, og hun konkluderer

med at forvaltningen av disse ressursene som oftest er betraktelig bedre enn det standardteoriene foreskriver.

Det kan være flere forklaringer på hvorfor grupper av individer kommer fram til god forvaltning og gode fellesskapsløsninger. For det første er det slik at hvis en repeterer de samme valgene

«En aktør kan være rasjonell selv om han tar hensyn til fellesskapet»

mange ganger kan individene lære hva som framskaffer det beste for samfunnet og dermed også det beste for dem selv. For det andre kan der være sosiale *normer* i et samfunn som gjør at det individuelt rasjonelle er å ta hensyn til samfunnsutvikling og andres ve og vel. En annen måte å si dette på, er at andres velferd eller fellesskapets interesser inngår i hver enkelts nyttefunksjon. For det tredje kan man framholde *evolusjonære* forklaringer, der de individene som opp gjennom tidene har samarbeidet også har fått det bedre og dermed har vært bedre rustet til å overleve.

Selv om Ostroms forskning gir oss grunn til å ha større tro på at mennesker finner fram til gode løsninger uten styring, finnes det store utfordringer. Hun innledet selv et foredrag i Stockholm tidligere i år med å si at «vi er i disse

tider flere mennesker på jorden enn tidligere tider og vi påvirker miljøet mer enn før – hvis vi vil at våre barnebarn skal ha ressurser og overleve, må vi gjøre ting annerledes i dag enn det det ble gjort for 10, 15 og 20 år siden.»

Ostroms forskning tilsier at det er mer sannsynlig at grupper av mennesker kommer fram til de løsningene som gjør det beste for samfunnet (og dermed også individene som lever der) hvis utfordringene er langvarige og gruppen av individer ikke er altfor stor. I en globaliseringsprosess er der to utfordringer knyttet til dette. For det første er gruppen av mennesker som er involvert i fellesskapsutfordringene større. For det andre vil utfordringene være mindre langvarige (noe som gir færre repetisjoner av like valg) for folk som migrerer.

Det gjenstår å se hvorvidt Ostroms gode nyheter om fellesskapsløsninger også vil gjøre seg gjeldende på København-møtet om klima i desember i år, der den største fellesskapsutfordringen i verden i dag skal diskuteres. Alternativet er at verden forblir en tragisk allmenning på dette punktet.

Ingvild Almås, postdoktor ved Institutt for Samfunnsøkonomi, Norges Handelshøyskole, og forsker ved ESOP, Universitetet i Oslo
Ingvild.Almas@nhh.no

Økonomene Erik S. Reinert, Marianne Marthinsen, Ingvild Almås og Ali Esbati skriver onsdager i Klassekampen. Radikalt økonominettverk finner du på www.okonominettverket.no.

PÅ TEPPE

Respekt

Noe som kaller seg **Holistisk Forbund** har i anledning Lysfontenens nye bok sendt ut pressemelding som anmoder om en

mer respektfull tone.

– I Norge er det livssynsfrihet, og da må det være lov

til å tro hva man vil, også for en prinsesse, sier Holistisk Forbunds leder Anne K. Ramberg-Mohn.

Absolutt. Men hvorfor på død og liv i bokform?

Fri7

Kvalitet

Kommunal- og regiondepartementet informerer om **Kvalitetskommuneprogrammet**:

Hvorvidt kommunene lykkes med 3-pratssamarbeidet er i første rekke et spørsmål om holdninger.

Og talegaver, ser det ut til.

Trim for eldre

Nrk.no skriver om **Bernard Madoff (71)**, som er dømt til 150 år (!) i fengsel etter svindel for rundt 65 milliarder (!) dollar:

Trimmen Madoff får i fengselet består av å rusle litt rundt om natten, samt å spise pizza som er bakt av en dømt barnemishandler.

Det er visstnok spesielt god trim i å spise pizza når den er bakt av dømte barnemishandlere.

Trimmer.

Sikkerheten

VG presenterer **Fagforbundets** planer for at neste års lønnsoppgjør skal komme kvinnene spesielt til gode.

Her stiller forhandlingsansvarlig **Jan Helge Gulbrandsen** til fotografering. Han er på bildet omgitt av ti kvinner, som ikke ønsket å bli navngitt i VG.

Fagforbundets informasjonsstrategi er fortsatt noe ujevn.

teppet@klassekampen.no